

De wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens¹

Toepassingsgebied en begripsdefinities

Frank ROBBEN

1. INLEIDING

Deze bijdrage heeft een dubbel doel. In de eerste plaats wordt nagegaan onder welke voorwaarden de beschermingsregeling vervat in de wet van toepassing is.

In de tweede plaats worden een aantal begrippen uitgeklaard die, zonder rechtstreeks impact te hebben op de reikwijdte van de wet, van wezenlijk belang zijn voor een goed begrip van de regeling.

Vermits verscheidene definities van basisbegrippen gebaseerd zijn op bestaande buitenlandse of internationale teksten, wordt voor de verduidelijking van de noties regelmatig inspiratie gezocht in de interpretatieve commentaar m.b.t. deze voorbeeldteksten.

2. HET TOEPASSINGSGEBIED VAN DE WET

2.1. HET TOEPASSINGSGEBIED RATIONE MATERIAE

2.1.1. OVERZICHT VAN DE WETTELIJKE BESCHRIJVING VAN DE BASISBEGRIPPEN EN DE UITSLUITINGEN

De rechten en verplichtingen vervat in de wet hebben tot doel de persoonlijke levenssfeer te beschermen ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Onder "**verwerking**" wordt krachtens artikel 1, § 1 verstaan, "de geautomatiseerde verwerking of het houden van een manueel bestand". Beide elementen worden nader omschreven in de §§ 2 tot en met 5.

Met "**geautomatiseerde verwerking**" wordt bedoeld "elk geheel van bewerkingen die geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg zijn uitgevoerd en betrekking hebben op de registratie en de bewaring van persoonsgegevens, alsook op de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van deze gegevens".

"**Persoonsgegevens**" zijn "gegevens die betrekking hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd".

¹ B.S., 18 maart 1993, 5801.

Het "**houden van een manueel bestand**" wordt omschreven als "de registratie, de bewaring, de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van persoonsgegevens in de vorm van een bestand op een niet-geautomatiseerde drager". Om van een "**bestand**" te kunnen gewagen, moet het gaan om "een geheel van persoonsgegevens (...), samengesteld en bewaard op een logisch gestructureerde wijze (structuur die is ingevoerd, FR) met het oog op een systematische raadpleging ervan".

Niet elke verwerking van persoonsgegevens die materieel aan de hogervermelde voorwaarden voldoet, valt echter binnen het bereik van de wet. Artikel 3, § 2 sluit immers 4 soorten verwerkingen uit. Het betreft "de verwerkingen van persoonsgegevens, beheerd door natuurlijke personen, die wegens hun aard bestemd zijn voor privé-, gezins- of huishoudelijk gebruik en die bestemming behouden" (punt 1°), "de verwerkingen waarbij uitsluitend persoonsgegevens worden aangewend die ingevolge een wets- of reglements-bepaling onder een voorschrift van openbaarmaking vallen" (punt 2°), "de verwerkingen waarbij uitsluitend persoonsgegevens worden aangewend waarvan de betrokkene de openbaarmaking verricht of doet verrichten, voorzover de verwerking de finaliteit van deze openbaarmaking eerbiedigt" (punt 3°), en "de verwerkingen van persoonsgegevens die overeenkomstig de wet van 4 juli 1962 betreffende de openbare statistiek worden verricht, met uitzondering van die bedoeld in artikel 2, c, tweede lid, en in de artikelen die ernaar verwijzen, alsook in artikel 5" (punt 4°).

Elk van de zonet vermelde definities vergt enige bijkomende uitleg. Voor een goed begrip dient evenwel voor ogen gehouden dat het wetsontwerp in zijn oorspronkelijke vorm enkel toepasselijk was op de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. De verhoogde bedreiging voor de persoonlijke levenssfeer die potentieel uitgaat van de voortdurend evoluerende moderne technologieën op het vlak van gegevensverwerking heeft in België, net zoals in vele andere landen, het algemeen inzicht doen ontstaan in de nood aan een wettelijke bescherming van de burger terzake, en de problematiek tot een publiek debat gemaakt. Tijdens de besprekingen van het wetsontwerp binnen de Regering is echter geleidelijk het besef gegroeid dat de te bestrijden gevaren zich evenzeer kunnen voordoen bij andere vormen van systematische gegevensverwerking dan de geautomatiseerde en dat de bescherming in principe onafhankelijk dient te zijn van de gehanteerde verwerkingsmethode, zonder dat evenwel bij de concrete vormgeving van de beschermingsmaatregelen alle verwerkingsvormen volledig op dezelfde lijn dienden te worden gesteld².

2.1.2. TOELICHTING BIJ HET BEGRIP "PERSOONSgegeven"

Om van een "persoonsgegeven" te kunnen gewagen moet het gaan om

- a. een gegeven
- b. dat betrekking heeft op een natuurlijke persoon
- c. die is of kan worden geïdentificeerd.

² Zo is bijvoorbeeld enkel voor geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens een voorafgaande aangifte vereist, en niet voor het manueel houden van een bestand.

2.1.2.1. Een gegeven ...

Het begrip "gegeven" wordt in de wet niet gedefinieerd. Uit de besprekingen in de Senaatscommissie³ blijkt evenwel dat de term "gegeven" een zeer ruime betekenis heeft, en niet enkel slaat op teksten; ook foto's, video- en filmbeelden, klankopnames en vingerafdrukken bevatten gegevens in de zin van de wet. Observatiesystemen die dergelijke gegevens registreren en opslaan, vallen dan ook onder de toepassing van de wet, indien aan de andere toepassingsvoorwaarden voldaan is.

2.1.2.2. ... dat betrekking heeft op een natuurlijke persoon ...

Enkel gegevens die betrekking hebben op een natuurlijk persoon zijn persoonsgegevens. Gegevens betreffende rechtspersonen zijn dus geen persoonsgegevens⁴.

De wet vergt niet dat de natuurlijke persoon waarop het gegeven betrekking heeft (nog of al) in leven is. Ook gegevens m.b.t. al overleden personen dienen m.i. als persoonsgegeven te worden beschouwd, op voorwaarde dat het overlijden min of meer recent is⁵.

De vraag kan worden gesteld of elk verband, ook een louter technisch of toevallig verband, tussen een gegeven en een natuurlijk persoon van aard is om van dat gegeven een persoonsgegeven te maken. DUMORTIER stelt als criterium de mogelijkheid voor om uit het gegeven informatie te putten over de betrokken persoon⁶. M.i. mag worden aangenomen, in navolging van de besprekingen van de Nederlandse wet in de Eerste Kamer⁷, dat het verband rechtens of maatschappelijk relevant moet kunnen worden geacht⁸. Er wordt immers best vermeden dat de beschermingsregeling uitdeint naar een reeks verwerkingen die geen gevaar inhouden voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, en enkel een nutteloos belastende invloed uitoefent. Als voorbeelden van gegevens die met een bepaald

³ Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 57.

⁴ De definitie van "persoonsgegevens" in de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens is dus niet identiek aan deze vervat in de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (B.S., 22 februari 1990, 3288). De gegevensbeschermende bepalingen vervat in deze laatste wet zijn ook van toepassing op gegevens betreffende geïdentificeerde of identificeerbare rechtspersonen of feitelijke verenigingen (zie artikel 2, eerste lid).

⁵ In dezelfde zin, DUMORTIER, J., "Privacybescherming en gegevensverwerking. Aantekeningen bij de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de verwerking van persoonsgegevens", Vlaams Jurist Vandaag, 1993, 7.

⁶ Ibid., 7.

⁷ Zie BERKVENS, J., "Enkele basisbegrippen van de wet", in DE POUS, V.A., Computer privacy in Nederland, Amsterdam, Nederlands Genootschap voor Informatica, 18-19.

⁸ Een "verband dat maatschappelijk of rechtens relevant kan worden geacht" zal bestaan zodra het gegeven bepalend kan zijn voor de manier waarop de betrokken persoon in het maatschappelijk verkeer of in het recht wordt beoordeeld of behandeld. Het kan daarbij gaan om feitelijke of waarderende eigenschappen, opvattingen of gedragingen van een bepaald persoon, maar ook bijvoorbeeld gegevens die de neerslag vormen van een beslissing die ten aanzien van hem is genomen.

natuurlijk persoon in verband kunnen worden gebracht, zonder dat ze m.i. als persoonsgegevens dienen te worden beschouwd, kunnen, steunend op de voorbereidende werken m.b.t. de Nederlandse wet, worden vermeld:

- technische geleidingsgegevens of hulpgegevens die slechts zijn bestemd om de geautomatiseerde verwerkingsprocessen zonder problemen te laten verlopen;
- interne bedrijfsgegevens die louter van belang zijn voor de administratieve organisatie van de houder: bijvoorbeeld intern te verrekenen kosten, doorbelastingen naar agenten of bijkantoren, uit te betalen provisies, interne postcodes, ...

2.1.2.3... die is of kan worden geïdentificeerd.

De natuurlijke persoon waarop het gegeven betrekking heeft moet geïdentificeerd of minstens identificeerbaar zijn. Naar analogie met de commentaar bij het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa en de Nederlandse wet mag worden aangenomen dat een natuurlijk persoon niet als identificeerbaar wordt beschouwd wanneer het identificatieproces onredelijke inspanningen of kosten vergt in verhouding tot het nut ervan⁹.

Het feit dat een gegeven, om als persoonsgegevens te worden gekwalificeerd, op een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon betrekking dient te hebben, impliceert evenwel niet dat het persoonsgegeven op zich moet toelaten de betrokken persoon te identificeren. Het volstaat dat het gegeven met een bepaalde of een bepaalbare persoon in verband kan worden gebracht.

2.1.3. TOELICHTING BIJ HET BEGRIP "VERWERKING"

Uit de wettelijke definitie blijkt dat er 2 soorten verwerkingen worden onderscheiden: enerzijds de geautomatiseerde verwerking en anderzijds het houden van een manueel bestand. De beschermingsregeling is in beginsel van toepassing op beide soorten verwerkingen, zij het dat bepaalde regelen (bijvoorbeeld de verplichting tot voorafgaande aangifte van de verwerking bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer) slechts gelden voor de eerste soort verwerkingen. In dat licht is dus een duidelijk onderscheid tussen beide categorieën noodzakelijk.

2.1.3.1. Toelichting bij het begrip "geautomatiseerde verwerking"

De begripsomschrijving uit de wet reikt 4 constitutieve bestanddelen aan die tegelijkertijd moeten zijn vervuld:

- a. een geheel van bewerkingen
- b. die geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg zijn uitgevoerd
- c. en betrekking hebben op de registratie en de bewaring, alsook op de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding
- d. van persoonsgegevens.

⁹ CONSEIL D'EUROPE, Rapport explicatif concernant la Convention pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel, 1981, 14, nr. 28; Regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties (Wet persoonsregistraties), Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 1984-1985, 19095, nr. 3, 35.

Elk van deze begrippen wordt hierna overlopen, zij het, om duidelijkheidsredenen, in een andere volgorde.

2.1.3.1.1. Een geheel van bewerkingen ...

Een verwerking wordt beschouwd als een geheel van specifieke bewerkingen, die verschillend van aard kunnen zijn (zie punt 0.). Belangrijk in dit verband is te weten wanneer er sprake is van één dan wel van meerdere verwerkingen. Eén en ander is belangrijk in het licht van de aangifteplicht vervat in artikel 17 (per verwerking dient een aangifte gedaan en een vergoeding betaald), van de mogelijkheid tot vrijstelling van aangifte overeenkomstig artikel 17, § 8 (slechts wanneer een verwerking geen andere doelen dient of gegevens bevat dan deze opgesomd in het vrijstellende besluit, zal geen aangifte moeten worden gedaan), de plicht tot mededeling van wijzigingen aan vroegere aangiften (artikel 17, § 7) en de beoordeling van de naleving van het doelmatigheidsbeginsel (naarmate de beoogde doelstellingen specifiek zijn, zullen de verwerkte gegevens allicht minder snel als overmatig en sneller als ter zake dienend kunnen worden beschouwd).

Noch de wet noch de voorbereidende werken geven in dit verband enige aanduiding. Aangenomen mag worden dat het in de eerste plaats aan de houder toekomt om, binnen het wettelijk kader, te bepalen of hij een reeks van bewerkingen beschouwt als één enkele verwerking dan wel als meerdere verwerkingen. Daarbij is niet van belang of de gegevens op één of meerdere plaatsen worden bewerkt, noch of de gegevens deels geautomatiseerd en deels manueel worden bewerkt (zie punt 0.). Doorslaggevend is of de bewerkingen als een samenhangend geheel kunnen worden beschouwd met één of meer gemeenschappelijke doelstellingen en als zodanig worden uitgevoerd.

In de praktijk zal op dit vlak een redelijk evenwicht dienen te worden gezocht tussen 2 uitersten.

Enerzijds de situatie waarbij omzeggens alle door een instantie verrichte bewerkingen als één verwerking wordt beschouwd met een generieke doelstelling of tal van deeldoelstellingen. Het doelmatigheidsbeginsel, een basisbeginsel van de wet, dreigt dan de facto te worden uitgehold gezien de gegevens ongebreideld kunnen worden gebruikt voor tal van doelstellingen. De beschrijving van de verwerking zal bovendien zodanig algemeen zal zijn dat een effectieve controle onmogelijk wordt gemaakt.

Anderzijds een zeer ver doorgedreven opsplitsing van het geheel van verrichte bewerkingen in tal van verwerkingen, waarbij voor elke verwerking een afzonderlijke aangifte dient ingediend met een zeer nauwkeurige vermelding van de specifieke doelstelling, telkenmale gepaard gaande met de betaling van een vergoeding. In dat geval dreigt de stricte toepassing van het doelmatigheidsbeginsel elke efficiënte gegevensverwerking lam te leggen en zullen de controle-instanties overstelpt worden met aangiften en wijzigingen ervan.

De Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer zal op dit vlak de nodige klaarheid moeten brengen bij de opstelling van de aangifteformulieren en de daarbij horende instructies. In de twee adviezen die de Commissie uitbracht m.b.t. de wet, toen deze nog in ontwerpvorm was, werd alvast een tipje van de sluier opgelicht. De Commissie stelt daarin immers dat een verwerking

dient te worden beschouwd als een geheel van bewerkingen uitgevoerd tot verwezenlijking van eenzelfde specifiek doel en dat slechts opnieuw aangifte moet worden gedaan wanneer de verwerking van de gegevens geschiedt met een ander doel dan bij de eerste aangifte was beoogd¹⁰. Hieruit blijkt dat niet in de eerste plaats de aard van de uitgevoerde bewerkingen of de technische organisatie ervan (zoals de opdeling in computerprogramma's) doorslaggevend is als criterium voor de afbakening van een verwerking¹¹, dan wel de gemeenschappelijke doelstelling(en) waarvoor de bewerkingen geschieden.

Bij de uitwerking van de aangifteformulieren streeft de Commissie er alvast naar om, in navolging van het Britse aangiftesysteem, een aantal veel voorkomende doelstellingen te omschrijven in een soort thesaurus, die geleidelijk zal worden aangevuld. Deze omschrijvingen zullen een leidraad zijn bij het bepalen van het niveau van precisie waarmee de beschrijving van de doelstellingen dient te gebeuren en van de criteria om een onderscheid te maken tussen verwerkingen.

2.1.3.1.2. ... die betrekking hebben op de registratie en de bewaring, alsook op de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding ...

Duidelijk is dat de inzameling van gegevens op zich niet als bewerking wordt beschouwd¹².

Voor het overige is de vormgeving van de wettelijke opsomming verwarrend¹³. Moeten de bewerkingen betrekking hebben op én de registratie én de bewaring én een of meerdere van de andere bewerkingen¹⁴ ?

De verwarring vindt haar oorzaak in het feit dat in de definitie van "geautomatiseerde verwerking" twee mogelijke betekenissen van het begrip zijn verweven: enerzijds de verwerking als proces, bestaande uit een aantal bewerkingen (de werkwoordbetekenis); anderzijds de verwerking als systeem van onderling samenhangende en dezelfde doelstelling(en) dienende gegevens en programma's (de naamwoordbetekenis). Opdat duidelijk zou blijken dat bepaalde basisbeginselen van de wet, zoals het doelmatigheidsbeginsel, van toepassing zijn op alle stappen in het verwerkingsproces (de registratie, de bewaring, de wijziging, de uitwissing, de raadpleging en de verspreiding), werd in de definities van de begrippen "geautomatiseerde verwerking" en "houden van een manueel bestand" een opsomming gegeven van allerlei mogelijke deelbewerkingen. In andere bepalingen, zoals bijvoorbeeld deze betref-

¹⁰ Zie *Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 80-81 en *Gedr. St.*, Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 121.

¹¹ In heel wat gevallen zal één geautomatiseerde verwerking in de zin van de wet aldus in realiteit overeenkomen met een reeks van toepassingen en bestanden. In dezelfde zin BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., "La protection de la vie privée à l'égard des traitements de données à caractère personnel. La loi du 8 décembre 1992", *Journal des Tribunaux*, 1993, 372.

¹² Dit impliceert evenwel niet dat de inzameling van gegevens met het oog op de verwerking ervan aan geen regelen is onderworpen. Zie in dit verband artikel 4 van de wet.

¹³ De verwarring wordt nog vergroot doordat in de definitie van het "houden van een manueel bestand" aan de opsomming een andere vorm is gegeven.

¹⁴ DUMORTIER, J., *Lc.*, 1993, 8.

fende de aangifteverplichting, wordt naar de term "geautomatiseerde verwerking" verwezen in de naamwoordbetekenis, waarbij de klemtoon niet wordt gelegd op het proces, maar op een reeks bewerkingen als samenhangend geheel met één of meerdere gemeenschappelijke doelstellingen.

In de artikelen waar de naamwoordbetekenis van het begrip "(geautomatiseerde) verwerking" wordt gebruikt, lijkt de loutere registratie van persoonsgegevens, zonder de bewaring ervan, en dus a fortiori zonder dat één van de andere bewerkingen wordt uitgevoerd, niet de toepasselijkheid van de bepaling met zich te brengen. Zo is het bijvoorbeeld niet de bedoeling dat voorafgaandelijk aangifte wordt gedaan aan de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer van een camerabewakingssysteem, dat de filmbeelden niet opslaat, of van een gewone telefooncentrale.

Zodra de persoonsgegevens evenwel worden geregistreerd en bewaard, is er m.i. wel sprake van een geautomatiseerde verwerking in de naamwoordbetekenis, ook al wordt geen van de andere bewerkingen uitgevoerd, en ook al worden de gegevens dus niet actief gebruikt. Voldoende is dat de gegevens voor geautomatiseerde bewerkingen beschikbaar worden gehouden of de mogelijkheid daartoe bestaat. De opsomming van de andere bewerkingen in de definitie wil immers vooral de werkwoordbetekenis tot uiting laten komen, en dient m.i. dan ook als exemplatief te worden beschouwd.

Het ware in elk geval wenselijk de eerstgeboden gelegenheid aan te grijpen om de vermelde verwarring via een wetsaanpassing uit de wereld te helpen.

2.1.3.1.3. ... van persoonsgegevens ...

Dit begrip werd reeds besproken in punt 0. Een verwerking van gegevens die louter betrekking hebben op rechtspersonen of feitelijke verenigingen geniet aldus geen bescherming. Een gemengde verwerking, die zowel persoonsgegevens als andere gegevens betreft, valt onder de regeling wat betreft de gegevens die op natuurlijke personen betrekking hebben¹⁵.

2.1.3.1.4. ... en die geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg zijn uitgevoerd.

Om van een geautomatiseerde verwerking te kunnen gewagen, is niet vereist dat alle bewerkingen die daarvan deel uitmaken, op geautomatiseerde wijze geschieden. Het volstaat dat een deel ervan geautomatiseerd gebeurt.

Om persoonsgegevens op geautomatiseerde wijze te bewaren, te wijzigen, uit te wissen, te raadplegen of te verspreiden, moeten deze, althans gedeeltelijk, op een automatisch toegankelijke drager beschikbaar zijn¹⁶. Dat een elektronische drager automatisch toegankelijk is, lijdt geen twijfel. Of bijvoorbeeld micro-fiches of papieren steekkaarten automatisch toegankelijk zijn, hangt af van de automatische bewerkingsmiddelen die de gebruiker ter beschikking heeft. Op geautomatiseerde wijze

¹⁵ Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 21.

¹⁶ Indien een bestand op een niet-automatisch toegankelijke drager wordt bewaard, is er sprake van het houden van een manueel bestand (artikel 1, § 4).

betekent echter zeker niet zonder meer computerondersteund, maar doelt op alle technieken waarbij één of meerdere bewerkingen niet rechtstreeks door de menselijke hand worden gestuurd¹⁷.

In de hogervermelde lijst van bewerkingen komt naast de bewaring, wijziging, uitwissing, raadpleging of verspreiding van persoonsgegevens, evenwel ook de registratie voor. Naar de letter van de wet zou de loutere geautomatiseerde registratie van persoonsgegevens, die nadien niet op automatisch toegankelijke dragers worden bewaard, dan ook als geautomatiseerde verwerking kunnen worden beschouwd. Men denke bijvoorbeeld aan het gebruik van een tekstverwerker voor het aanmaken van teksten, die nadien enkel op papier worden bewaard¹⁸. Allicht heeft de wetgever dit niet bedoeld.

2.1.3.2. Toelichting bij het begrip "houden van een manueel bestand"

Om te kunnen gewagen van het "houden van een manueel bestand", moet aan 4 voorwaarden cumulatief zijn voldaan. Het moet gaan om

- a. de registratie, de bewaring, de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding
- b. van persoonsgegevens
- c. in de vorm van een bestand
- d. op een niet-geautomatiseerde drager.

De begrippen "persoonsgegeven" en "geautomatiseerde drager", werden reeds toegelicht. Beide andere voorwaarden worden hierna besproken.

2.1.3.2.1. De registratie, de bewaring, de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding ...

Het betreft dezelfde bewerkingen die we reeds ontmoetten bij de analyse van het begrip "geautomatiseerde verwerking". De vormgeving van de opsomming is evenwel verschillend: er is geen sprake van een geheel van bewerkingen, en de hele opsomming is door het voegwoord "of" verbonden. Naar de letter beschouwd, zou dit betekenen dat vanaf het moment dat één van de bewerkingen wordt uitgevoerd op een bestand, zoals een fiche toevoegen of het bestand raadplegen, van het houden van een manueel bestand sprake zou zijn¹⁹. Er mag worden aangenomen dat dit niet de intentie van de wetgever is geweest, en dat, naar analogie met de geautomatiseerde verwerkingen, ook hier een systematische registratie en bewaring nodig is opdat van het houden van een manueel bestand sprake zou zijn.

¹⁷ GEERTS, G., HEESTERMANS, H., *Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal*, Van Dale Lexicografie, 1984, 221.

¹⁸ DUMORTIER, J., *Le*, 1993, 8.

¹⁹ DUMORTIER, J., *Le*, 1993, 9.

2.1.3.2.2. ... in de vorm van een bestand ...

In het wetsontwerp ingediend door de Regering werd zowel voor de geautomatiseerde als voor de manuele verwerkingen vereist dat ze betrekking hadden op persoonsgegevens bewaard in de vorm van een bestand. Zoals verder zal blijken, verwijst de term "bestand" naar een logische structuur van een gegevensverzameling, die is aangebracht om de systematische raadpleging van de gegevens te vergemakkelijken.

Tijdens de parlementaire besprekingen is de bestandsvormvereiste voor geautomatiseerde verwerkingen weggefallen. Er werd immers van uitgegaan dat automatisch toegankelijke gegevensverzamelingen, zelfs al zijn ze (oorspronkelijk) niet logisch gestructureerd, met behulp van aangepaste programmatuur steeds systematisch kunnen worden geraadpleegd²⁰. Voor manuele verwerkingen bleef de bestandsvormvereiste wel behouden.

In de wettelijke definitie van het begrip "bestand" kunnen 2 essentiële vereisten worden onderscheiden.

Vooreerst dient het te gaan om een **verzameling van persoonsgegevens**. Dit laatste begrip werd reeds besproken in punt 0. Een verzameling van gegevens die louter betrekking heeft op rechtspersonen of feitelijke verenigingen geniet aldus geen bescherming. Een gemengde gegevensverzameling, die zowel bestaat uit persoonsgegevens als uit andere gegevens, valt onder de regeling wat betreft de gegevens die op natuurlijke personen betrekking hebben.

Ten tweede is het bestaan vereist van een **logische ordening van de persoonsgegevens, die is aangebracht om de systematische raadpleging ervan te vergemakkelijken**. Niet-automatisch toegankelijke gegevensverzamelingen zonder logische structuur vallen dus niet onder de wet. Aldus wou men vermijden al te strict regulerend op te treden waar dit weinig nuttig is voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De opstellers van de wet erkennen weliswaar dat ook niet geordende gegevensverzamelingen beschermenswaardige gegevens kunnen bevatten en het beheer en de verwerking ervan aan bepaalde regels moeten kunnen worden onderworpen. Hiervoor zijn er volgens hen echter andere, meer adequate mogelijkheden tot rechtsbescherming, die gericht inspelen op de specifieke behoeften dan een algemene wet²¹. Gedacht wordt aan het beroepsgeheim, de reglementering op de toegang van administratieve stukken en op de motivering van bestuursrechtelijke beslissingen of op specifieke reglementeringen op bepaalde deelgebieden zoals het consumentenkrediet of de sociale zekerheidssector²².

Als voorbeeld van een ongeordende gegevensverzameling, die aldus niet als bestand wordt beschouwd in de zin van de wet, wordt in de commentaar van de artikelen in eerste instantie een niet-automatisch

²⁰ Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 48.

²¹ Gedr. St., Kamer, 1990-1991, 1610/1, 5.

²² Zie wat betreft het consumentenkrediet, hoofdstuk VI van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet (B.S., 9 juli 1991, 15203), en wat betreft de sociale zekerheidssector, de hoofdstukken IV en VI van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de sociale zekerheid (B.S., 22 februari 1990, 3288).

toegankelijke dossiervverzameling vermeld die louter alfabetisch of rekenkundig is gerangschikt²³. A fortiori zal een enkelvoudig papieren dossier, met losse aantekeningen en min of meer chronologisch gerangschikte documenten van velerlei aard niet aan de vereiste van systematische toegankelijkheid voldoen. Anders wordt het wanneer de houder van een dossiervverzameling per dossier exact weet wat hij waar kan terugvinden of als er sprake is van een al dan niet geautomatiseerde index. In geval dergelijk verwijzingsbestand bestaat, dient de controle van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer overigens ook te worden uitgebreid tot de corresponderende dossiers om de juistheid en de pertinentie van gegevens in het verwijzingsbestand te kunnen nagaan²⁴.

Verdere, nog relevante voorbeelden uit de commentaar van de artikelen van gegevensverzamelingen die niet als bestand worden beschouwd, zijn boeken en andere schriftelijke publicaties zoals telefoonboeken.

In de praktijk zijn in elk geval heel wat interpretatiemoeilijkheden te verwachten bij de vaststelling of een bepaalde, niet-geautomatiseerde gegevensverzameling al dan niet voldoende gestructureerd is om als bestand in de zin van de wet te worden beschouwd²⁵.

2.1.4. TOELICHTING BIJ DE UITGESLOTEN VERWERKINGEN

2.1.4.1. Verwerkingen, door natuurlijke personen, die bestemd zijn voor privé-, gezins- of huishoudelijk gebruik, en die bestemming behouden

Luidens de commentaar van de artikelen²⁶ wordt het als buitensporig ervaren, uit naam van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een reglementering uit te vaardigen die ook van toepassing zou zijn op al dan niet geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens voor louter privé-doeleinden door een natuurlijk persoon. Hierbij worden voorbeelden gegeven zoals adressenboekjes, agenda's, enz., ongeacht of deze op papier worden bijgehouden of bijvoorbeeld op een huiscomputer.

Wel wordt een zeer stricte driedubbele vereiste gesteld. Vooreerst dienen de verwerkte persoonsgegevens te worden beheerd door een natuurlijk persoon. Verwerkingen van persoonsgegevens beheerd door feitelijke verenigingen of rechtspersonen vallen dus in geen geval onder de uitsluiting.

²³ Gedr. St., Kamer, 1990-91, 1610/1, 5. De vereiste van de niet-automatische toegankelijkheid van de dossiervverzameling is in de commentaar van de artikelen niet terug te vinden, gezien in het Regeringsontwerp ook voor geautomatiseerde verwerkingen de bestandsvormvereiste gold. Zoals vermeld, werd deze vereiste voor geautomatiseerde verwerkingen echter tijdens de parlementaire behandeling geschrapt.

²⁴ Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 16.

²⁵ Over de moeilijkheden waartoe een gelijkaardige bepaling uit de Franse wet geleid heeft, zie de literatuur vermeld in BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., Le., 1993, 372, voetnoot 21.

²⁶ Gedr. St., Kamer, 1990-91, 1610/1, 7.

Bovendien moeten de verwerkte persoonsgegevens omwille van hun aard bestemd zijn voor louter privé-, gezins- of huishoudelijke doeleinden. Persoonsgegevens die door een werknemer thuis worden verwerkt voor zijn bedrijf (zoals adressen van zakenrelaties, klanten of medewerkers), examenresultaten bewaard door een leraar of parochieregisters bijgehouden door een pastoor zijn niet bestemd voor privé-doeleinden; het verwerken van een ledenlijst van een kleine voetbalclub zou volgens de Minister van Justitie wel onder de uitzondering kunnen vallen²⁷.

Tenslotte moet de verwerking haar privé-, gezins- of huishoudelijke bestemming bewaren. Gezien in de wet wordt verwezen naar de bestemming van de verwerking, en niet naar het effectieve gebruik ervan, zal een louter toevallig of sporadisch aanwenden van de persoonsgegevens voor andere dan loutere privé-doeleinden (bijvoorbeeld het eenmalig versturen aan vrienden van uitnodigingen voor een bedrijfsactiviteit) m.i. geen toepasselijkheid van de reglementering met zich brengen. Anders wordt het uiteraard wanneer dergelijk gebruik systematisch geschiedt, zodat mag worden vermoed dat de verwerking voortaan ook met deze bestemming wordt verricht.

2.1.4.2. Verwerkingen van openbare persoonsgegevens

De beschermingsregeling is evenmin toepasselijk indien alle verwerkte persoonsgegevens als openbaar worden beschouwd, hetzij omdat ze onder een wettelijk of reglementair voorschrift tot openbaarmaking vallen, hetzij omdat de betrokkene zelf de openbaarmaking verricht of doet verrichten. In dat laatste geval valt de verwerking evenwel slechts buiten de toepassing van de wet voorzover de verwerking de finaliteit van de openbaarmaking eerbiedigt.

Onder een wettelijke verplichting van openbaarmaking vallen bijvoorbeeld de gegevens opgenomen in openbare registers (handelsregister, hypotheekregister, ...) of gegevens die dienen te worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad of zijn bijlagen (benoemingen en ontslagen in de overheidssector en in vennootschappen, onbekwaamverklaringen, ...).

Openbaarmaking door of op vraag van de betrokkene impliceert diens uitdrukkelijke wil tot het openbaren van de gegevens. In de commentaar van de artikelen wordt het voorbeeld gegeven van handelsreclame; tijdens de parlementaire bespreking werd ook verwezen naar geboortekaartjes of huwelijksberichten²⁸. Het loutere feit dat bepaalde persoonsgegevens kunnen worden afgeleid door bepaalde openbare gedragingen van een persoon te observeren, impliceert dus geenszins dat de verwerking van deze gegevens niet zou zijn onderworpen aan de beschermingsregeling. Openbaren betekent bovendien publiek maken. Een mededeling tijdens een privé-gesprek of een sollicitatie-interview is dus geen openbaarmaking in de zin van deze bepaling²⁹.

Er weze tenslotte vermeld dat de uitsluiting uit het toepassingsgebied van de wet slechts geldt in de mate dat alle verwerkte persoonsgegevens als openbaar kunnen worden beschouwd. Indien aldus ook

²⁷ Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 22-23.

²⁸ Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 26.

²⁹ DUMORTIER, J., Lc., 1993, 9.

andere gegevens worden verwerkt, herwint de wet haar toepassing.

2.1.4.3. Verwerkingen in uitvoering van de wet betreffende de openbare statistiek

Als regel zijn de verwerkingen verricht in uitvoering van de wet betreffende de openbare statistiek uitgesloten van de toepassing van de wet. De wet van 4 juli 1962 betreffende de openbare statistiek (verder genaamd Statistiekwet) laat immers in principe enkel toe persoonsgegevens te gebruiken voor het opmaken van globale en naamloze statistieken (artikel 2, a) Statistiekwet). Deze statistieken mogen slechts worden gepubliceerd of aan derden meegedeeld voorzover hierdoor geen onthulling van individuele toestanden mogelijk is (artikel 2, b) Statistiekwet) of, indien dit wel het geval is, mits voorafgaande toestemming van de betrokkene (artikel 2, c), eerste lid Statistiekwet). Tot zover is de bescherming van de persoonlijke levenssfeer dan ook niet in het geding.

Artikel 2, c), tweede lid Statistiekwet machtigt het N.I.S. echter om, zonder voorafgaande toestemming van de betrokkenen, statistieken waaruit individuele inlichtingen kunnen worden afgeleid, toch vertrouwelijk mee te delen aan de belanghebbende ministeriële departementen, Rijksdiensten of diensten van een Executieve, met uitzondering van de fiscale besturen. Artikel 5 Statistiekwet machtigt bovendien de Koning om bijzondere onderzoeken te doen verrichten die tot doel hebben individuele inlichtingen die onmisbaar zijn voor de voorbereiding, de uitwerking of de uitvoering van een wet, decreet of administratieve reglementering, ter beschikking te stellen van door Hem aangewezen ministeriële departementen, Rijksdiensten of diensten van een Executieve, eens te meer met uitzondering van de fiscale besturen. Op deze mededeling of terbeschikkingstelling van persoonsgegevens is de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer wel van toepassing.

2.2. HET TOEPASSINGSGBIED RATIONE PERSONAE

De vraag op wie gegevens betrekking moeten hebben opdat de beschermingsregeling toepasselijk zou zijn, werd reeds hoger behandeld in punt 0. en komt hier niet opnieuw aan de orde. Wel wordt getracht aan te geven wie de verplichtingen vervat in de beschermingsregeling dient na te leven wanneer hij persoonsgegevens verwerkt in de zin van de wet.

2.2.1. OVERZICHT VAN DE WETTELIJKE BESCHRIJVING VAN DE BASISBEGRIPPEN EN DE UITSLUITINGEN

De beschermingsregeling is van toepassing ongeacht of de instantie die de gegevens verwerkt een natuurlijke persoon, een rechtspersoon of een feitelijke vereniging is. Evenmin wordt onderscheid gemaakt naargelang de instantie die de gegevens verwerkt een privaot- of een publiekrechtelijk karakter heeft. Bepaalde regelen zijn evenwel niet van toepassing op verwerkingen verricht in het kader van de uitvoering van hun opdrachten door het Bestuur Veiligheid van de Staat van het Ministerie van Justitie of de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van het Ministerie van Landsverdediging (zie artikel 3, § 3), ofschoon deze diensten als dusdanig niet worden uitgesloten uit de werkingssfeer van de wet. Ook openbare overheden belast met taken van gerechtelijke politie en bepaalde openbare overheden belast met taken van bestuurlijke politie worden van een aantal verplichtingen ontheven (zie bijvoorbeeld de artikelen 4, § 1, tweede lid, 11, 2° tot 4°, en 12, § 4).

Om, ongeacht de concrete wijze van verwerking van persoonsgegevens, duidelijk aan te geven op wie de eindverantwoordelijkheid rust voor de naleving van de verplichtingen, wordt in artikel 1, §§ 6 en 7 een belangrijk begrippenpaar gedefinieerd. Het betreft de noties "houder van het bestand" en "bewerker". Onder "**houder van het bestand**" wordt verstaan (artikel 1, § 6), "de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de feitelijke vereniging (...) die bevoegd is om te beslissen over het doel van de verwerking of over de soorten gegevens die erin moeten voorkomen. Indien het doel van de verwerking of de soorten gegevens die erin moeten voorkomen bij de wet zijn bepaald, is de houder van het bestand de natuurlijke persoon of de rechtspersoon die bij de wet is aangewezen om het bestand te houden. De houder van het bestand, natuurlijke persoon, die geen woonplaats in België heeft, moet, om toe te laten dat de rechten bedoeld in de artikelen 10 en 12 - recht op toegang, verbetering, verwijdering en gebruiksverbod, FR - uitgeoefend worden, woonplaats in België kiezen. De houder van een bestand, rechtspersoon of feitelijke vereniging, waarvan de zetel zich in het buitenland bevindt, moet een vertegenwoordiger in België aanduiden bij wie de rechten bedoeld in de artikelen 10 en 12 kunnen uitgeoefend worden". De "**bewerker**" is "de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de feitelijke vereniging (...) aan wie de organisatie en de uitvoering van de verwerking worden toevertrouwd". De eindverantwoordelijkheid omtrent de naleving van de verplichtingen vervat in de wet ligt bij de houder van het bestand.

2.2.2. TOELICHTING BIJ DE UITSLUITING M.B.T. DE OPENBARE OVERHEDEN BELAST MET DE UITOEFENING VAN OPDRACHTEN VAN GERECHTELIJKE POLITIE EN BEPAALDE OVERHEDEN BELAST MET DE UITOEFENING VAN OPDRACHTEN VAN BESTUURLIJKE POLITIE

Zoals vermeld, zijn een aantal verplichtingen uit de wet niet van toepassing op verwerkingen beheerd door openbare overheden met het oog op de uitoefening van hun opdrachten van gerechtelijke politie. De opdrachten van gerechtelijke politie betreffen het opsporen en vaststellen van overtredingen van de strafwetten en het vervolgen van daders, mededaders en medeplichtigen ervan. De openbare overheden belast met deze opdrachten kunnen vrij duidelijk worden afgebakend.

Dezelfde verplichtingen gelden evenmin voor verwerkingen beheerd door bepaalde openbare overheden met het oog op de uitvoering van de opdrachten van bestuurlijke politie. Luidens de commentaar van de artikelen³⁰ kan de bestuurlijke politie omschreven worden als het geheel van bevoegdheden die door of krachtens de wet worden toegekend aan de bestuurlijke overheden en die hen in staat stellen de openbare orde te handhaven door beperkingen op te leggen aan het uitoefenen van de individuele rechten en vrijheden, desnoods met aanwending van dwang. Iedere verrichting die ertoe strekt ordeverstoringen of strafbare feiten te voorkomen, te anticiperen op verontrustende fenomenen, of deze feiten te doen ophouden, zonodig gebruik makend van de openbare macht, wordt aldus als een daad van bestuurlijke politie beschouwd.

Omdat het begrip "bestuurlijke politie" desondanks vaag blijft, werd er evenwel voor geopteerd de openbare overheden die met betrekking tot hun taken van administratieve politie van bepaalde verplichtingen ontheven zijn, uitdrukkelijk op te sommen. Dit geschiedt in de wet zelf, onder referentie naar artikel 3 van de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendien-

³⁰ Gedr. St., Kamer, 1990-91, 1610/1, 18.

sten³¹, wat betreft de gemeentepolitie, de gerechtelijke politie, de politie bij de parketten, de rijkswacht en de diensten die ressorteren onder openbare overheden en instellingen van openbaar nut en waarvan de leden met de hoedanigheid van agent of officier van gerechtelijke politie zijn bekleed. Voor andere openbare overheden die met opdrachten van bestuurlijke politie worden belast, geldt de vrijstelling van de naleving van bepaalde verplichtingen enkel indien ze specifiek zijn aangeduid bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, na advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer. Dit geschiedde reeds voor een aantal inspectiediensten uit de sociale sector bij koninklijk besluit van 12 augustus 1993³².

De openbare overheden belast met opdrachten van gerechtelijke en bestuurlijke politie zijn vrij verscheiden³³, en hebben vaak ook andere dan politietaken. Indien echter gegevens worden verwerkt voor deze andere taken, herwinnen de verplichtingen uit de wet hun volledige toepassing.

2.2.3. TOELICHTING BIJ HET BEGRIP "HOUDER VAN EEN BESTAND"³⁴

Het begrip "houder van een bestand" is functioneel van aard: het verwijst naar de instantie die de bevoegdheid heeft om te beslissen over het doel van een verwerking of de soorten te verwerken gegevens. Indien niet dezelfde instantie bevoegd is om te beslissen over het doel van de verwerking en over de soorten te verwerken gegevens, lijkt de voorkeur te moeten worden gegeven aan de instantie die het doel bepaalt³⁵.

Zoals reeds tijdens de parlementaire bespreking van de wet werd opgemerkt³⁶, is de uitdrukking "houder van een bestand" eigenlijk slecht gekozen. Vooreerst is niet de term "bestand" het centrale begrip van de wet, maar wel "verwerking". Gezien niet noodzakelijk een bestand is vereist om van een geautomatiseerde verwerking te kunnen gewagen, zullen er "houders van bestanden" zijn zonder bestand³⁷. Bovendien wordt met "houder" degene bedoeld die de beslissingsbevoegdheid heeft over een verwerking. Dit is evenwel niet noodzakelijk dezelfde instantie die de verwerking houdt, in de zin dat hij op de gegevens bewerkingen uitvoert. Eens te meer verdient het begrippenapparaat van de wet

³¹ B.S., 26 juli 1991.

³² B.S., 3 september 1993, 19372.

³³ Het betreft hier niet alleen de gemeentepolitie, de rijkswacht en de gerechtelijke politie, maar evenzeer bijvoorbeeld de spoorwegpolitie, de waterschouten, de havenkapiteins, de luchtvaartpolitie, het Hoog Comité van Toezicht, de veldwachters, boswachters, visserijwachters en jachtwachters, de sociale inspectiediensten, enz.

³⁴ De in dit onderdeel vermelde toelichting is, mutatis mutandis, ruim geïnspireerd op de bespreking van het gelijkaardige begrip uit de Nederlandse wet in BERKVENS, J., o.c., 25-27.

³⁵ In dezelfde zin, CENTRUM VOOR INTERNATIONAAL STRAFRECHT VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL, "De Belgische privacy-wetgeving, een eerste analyse", R.W., 1992-1993, 1147.

³⁶ Gedr. St., Kamer, 1990-1991, 1610/4, 2-3. Een amendement om de uitdrukking "houder van het bestand" te vervangen door "houder van de verwerking" werd door de Minister evenwel afgewezen met het m.i. weinig overtuigende argument dat de term "houder van het bestand" ook wordt gehanteerd in het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa.

³⁷ DUMORTIER, J., l.c., 1993, 9.

aldus een aanpassing, bijvoorbeeld door het gebruik van een term als "verantwoordelijke voor de verwerking"³⁸.

De wet schrijft bewust niet dwingend voor waar men binnen een organisatie het houderschap dient te situeren, maar legt enkel de functionele criteria vast. Enkel wanneer het doel van een verwerking en de aard van de verwerkte gegevens bepaald worden bij wet, wordt uitdrukkelijk aangegeven dat de door de wet met de verwerking belaste instantie als houder dient te worden beschouwd.

In organisaties of ondernemingen, zal het houderschap zich meestal bij de organisatie of de onderneming als rechtspersoon of feitelijke vereniging situeren. Zij hebben de uiteindelijke beslissingsmacht over de verwerking. In elk geval heeft het uitbesteden of delegeren van het beheer van of de feitelijke omgang met de gegevens geen invloed op het houderschap. Ook de eventuele afsplitsing van de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de gegevens is niet van aard om het houderschap te verleggen. Dit blijft berusten bij de instantie die de zeggenschap en de eindverantwoordelijkheid heeft over het geheel.

Is het doel van een verwerking en de aard van de verwerkte gegevens in de overheidssfeer niet wettelijk vastgelegd, zal doorgaans het betrokken overheidsorgaan (de gemeente, de provincie, de Minister, de parastatale, ...) of, onder diens verantwoordelijkheid, het hoofd van de betrokken dienst, als houder worden beschouwd, eerder dan het bestuur (gemeentebestuur, provinciebestuur, beheerscomité) van de betrokken instelling.

Een andere situatie is deze waarin verschillende verwerkingen geheel of gedeeltelijk zijn geïntegreerd, zonder dat daarbij één houder valt aan te wijzen. Mede afhankelijk van het doel en de aard van die verwerkingen en de wijze waarop de zeggenschap is geregeld, zal dan moeten worden besloten tot een afzonderlijk houderschap per deelverwerking of tot één globale verwerking met een gezamenlijk houderschap.

2.3. HET TOEPASSINGSGBIED RATIONE LOCI

2.3.1. OVERZICHT VAN DE WETTELIJKE BEPALINGEN

De wet is van toepassing op "het houden van een manueel bestand in België" en "op elke geautomatiseerde verwerking, ook als de bewerkingen geheel of gedeeltelijk in het buitenland worden gedaan, maar die verwerking in België rechtstreeks toegankelijk is met behulp van middelen die aan de verwerking eigen zijn" (artikel 3, § 1).

De informatieplicht van de betrokkene bij de inzameling van gegevens is toepasselijk zodra op het Belgische grondgebied persoonsgegevens worden ingezameld met het oog op een verwerking ervan, ongeacht de plaats waar de verwerking geschiedt (artikel 4, § 1).

Tenslotte wordt het verbod tot inzameling van bepaalde gevoelige gegevens op het Belgische grondgebied verruimd tot de gevallen waarin dergelijke inzameling geschiedt met het oog op een

³⁸ *Ibid.*, 9.

verwerking in het buitenland die in België zou zijn verboden (artikel 4, § 2).

2.3.2. TOELICHTING BIJ HET TOEPASSINGSGBIED RATIONE LOCI M.B.T. DE GEAUTOMATISEERDE VERWERKINGEN

Het ruimtelijke toepassingsgebied van de Belgische wet is, wat betreft geautomatiseerde verwerkingen, erg breed. Zodra de verwerking in België rechtstreeks toegankelijk is met behulp van middelen die eigen zijn aan de verwerking, is de wet van toepassing, ook al geschieden de bewerkingen geheel of gedeeltelijk in het buitenland. De tekst van artikel 3, § 1, 2° is niet erg duidelijk omtrent de vraag of geautomatiseerde verwerkingen die fysisch (gedeeltelijk) op het Belgische grondgebied worden verricht, maar er niet rechtstreeks toegankelijk zijn, al dan niet onder de regeling vallen. Allicht was dit de bedoeling van de wetgever³⁹, maar hij had dit duidelijker kunnen aangeven.

Tijdens de parlementaire besprekingen werd gepreciseerd dat een verwerking rechtstreeks toegankelijk is met behulp van middelen die haar eigen zijn, zodra het systeem waarop de verwerking draait toegankelijk is zonder verder menselijk ingrijpen⁴⁰. In de commentaar van de artikelen wordt als voorbeeld de raadpleging van gegevens via een terminal gegeven⁴¹.

Interactieve raadplegingen, via het telefoon- of een privaat netwerk, van elektronische bestanden van persoonsgegevens die in het buitenland worden beheerd, vallen dus zonder meer onder het toepassingsgebied van de wet. De vraag kan worden gesteld of de wet ook toepasselijk is wanneer via de terminal enkel een stapelverwerking in het buitenland kan worden opgestart, waarvan het resultaat achteraf op papier of via file transfer wordt meegedeeld, zonder dat de gebruiker van de terminal een interactieve toegang tot de gegevens bezit. M.i. valt dergelijke bewerking als dusdanig niet onder het toepassingsgebied van de wet, op voorwaarde dat het verkregen resultaat echter in België geen verdere bewerkingen ondergaat die onder het materiële toepassingsgebied ressorteren.

Een andere problematiek in dit verband betreft de vraag naar de eventuele toepassing van de Belgische wet op de uitwisseling van persoonsgegevens via het Belgische grondgebied tussen 2 instanties gevestigd in het buitenland. Louter tengevolge van de organisatie van de telecommunicatie zullen die gegevens immers tijdelijk in België op telecommunicatiecomputers worden bewaard. Er mag worden aangenomen dat het niet in de bedoeling lag van de wetgever dergelijke tijdelijke opslag van gegevens of de bewerkingen die op de gegevens worden verricht met als enige doelstelling het organiseren van de telecommunicatie, op zich onder het toepassingsgebied van de wet te brengen. Zodra echter de persoonsgegevens in België rechtstreeks toegankelijk worden gesteld, zal de wet zijn toepassing herwinnen.

³⁹ In dezelfde zin, BOULANGER, M., DE TERWANGHE, C. en LEONARD, T., *Lc.*, 1993, 375; CENTRUM VOOR INTERNATIONAAL STRAFRECHT VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL, *Lc.*, 1992-1993, 1148.

⁴⁰ *Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 22.

⁴¹ *Gedr. St.*, Kamer, 1990-1991, 1610/1, 6.

2.3.3. HET TOEPASSINGSGEBIED RATIONE LOCI VAN DE BELGISCHE WET EN HET VERDRAG NR. 108 VAN DE RAAD VAN EUROPA⁴²

De vaststelling van het ruimtelijk toepassingsgebied van de wet is volledig verenigbaar met de verplichtingen die voor de Belgische staat zullen voortvloeien uit het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa⁴³. Het betrokken verdrag bevat immers geen regelen m.b.t. de vaststelling van het toepasselijke recht bij verwerkingen van persoonsgegevens met een transnationaal karakter. Het verdrag verbiedt enkel aan de verdragsluitende staten, behoudens in een aantal limitatief opgesomde gevallen⁴⁴, de export van persoonsgegevens te belemmeren naar andere verdragsluitende staten die in hun interne recht voor de betrokken gegevens een gelijkwaardige bescherming waarborgen als in het land van verzending. In de Belgische wet kan de uitvoer van persoonsgegevens naar het buitenland slechts worden verboden of aan belemmeringen worden onderworpen, voorzover dit niet strijdig is met de internationale overeenkomsten waarbij België partij is (artikel 22, eerste lid).

⁴² Voor een bespreking van de inhoud van dit verdrag, zie ROBBEN, F., De bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de grensoverschrijdende uitwisseling van persoonsgegevens in het kader van de sociale zekerheid. Onderzoek betreffende de Europese integratie in opdracht van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, Leuven, Instituut voor Sociaal Recht, 1988, 155 e.v.

⁴³ COUNCIL OF EUROPE, Convention for the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data, European Treaty Series n° 108, Straatsburg, Raad van Europa - Afdeling Publicaties, 1982. Dit verdrag werd door België reeds ondertekend en de ratificatiewet werd door de Kamer goedgekeurd op 7 maart 1991 en door de Senaat op 25 april 1991, maar nog niet in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Deze publicatie werd allicht uitgesteld tot een algemene wetgeving inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van gegevensverwerking zou zijn uitgevaardigd, gezien de ratificatie van het verdrag voor de betrokken staat de verplichting inhoudt om binnen de drie maanden over een nationale reglementering te beschikken. Gelet op de wet van 8 december 1992, staat niets nu nog de voltooiing van de ratificatieprocedure in de wet.

⁴⁴ Het exportbelemmeringsverbod geldt niet

- bij export van gegevens naar een niet-verdragsluitende staat; indien een verdragsluitende staat de toepassing van het verdrag heeft beperkt tot bepaalde gegevenscategorieën, wordt zij wat betreft de uitgesloten categorieën behandeld als een niet-verdragsluitende staat;
- bij export van bepaalde gegevenscategorieën die in de staat van verzending zijn onderworpen aan specifieke beschermingsregelen waarvoor geen equivalent bestaat in de staat van bestemming;
- indien de staat waarnaar de gegevens worden geëxporteerd enkel fungeert als transitstaat, en de eigenlijke bestemming van de gegevensuitwisseling zich in een niet-verdragsluitende staat situeert, om te vermijden dat het geldende recht van de verzendende staat daardoor wordt ontdoken; om zich op deze uitzondering te kunnen beroepen, dient de hoedanigheid van transitstaat van de andere lidstaat duidelijk vast te staan; het vermoeden of de mogelijkheid van heruitvoer van de betrokken gegevens vanuit deze laatste naar een niet-verdragsluitende staat volstaat aldus niet; zoniet zou het exportbelemmeringsverbod al te gemakkelijk kunnen worden ontdoken.

Noch het verdrag noch zijn verklarend verslag geven evenwel enige aanduiding omtrent de vraag of een verdragsluitende staat gemachtigd is het exportbelemmeringsverbod naast zich neer te leggen bij de overmaking van gegevens naar een verdragsluitende staat die bij de inwerkingtreding van het verdrag te haren aanzien de minimale beschermingsregelen nog niet in haar interne recht heeft omgezet. Op basis van de ratio legis (het principe van de gelijkwaardige bescherming) lijkt hier evenzeer een afwijking gerechtvaardigd.

2.4. HET TOEPASSINGSGEBIED RATIONE TEMPORIS

2.4.1. OVERZICHT VAN DE WETTELIJKE EN REGLEMENTAIRE BEPALINGEN

Artikel 52 van de wet kent aan de Koning de bevoegdheid toe om enerzijds de datum van inwerkingtreding van de onderscheiden bepalingen van de wet vast te stellen, met als uiterste datum de eerste dag van de achttiende maand na degene waarin de wet in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt (in casu dus 1 september 1994), en anderzijds te bepalen binnen welke termijn de verwerkingen die bestaan op het ogenblik van inwerkingtreding in overeenstemming moeten zijn gebracht met de wetsbepalingen.

Eén en ander geschiedde door middel van twee koninklijke besluiten, uitgevaardigd op 28 februari 1993⁴⁵. Gezien enerzijds werd geopteerd voor een gefaseerde inwerkingtreding van de verschillende bepalingen, en anderzijds 3 soorten termijnen worden ingesteld voor de inregelstelling van bestaande verwerkingen, zijn niet minder dan 9 tijdstippen relevant voor degenen die de wet dienen toe te passen of er rechten aan ontleen. Al bij al niet erg eenvoudig dus voor de houders van bestanden om te weten wanneer zij welke verplichtingen moeten naleven, en voor de personen waarover gegevens worden verwerkt om uit te maken vanaf wanneer zij welke rechten kunnen laten gelden.

2.4.2. TOELICHTING BIJ HET BEGRIP "BESTAANDE VERWERKING"

Om eenduidig te kunnen vaststellen vanaf wanneer welke verplichtingen gelden of rechten kunnen worden afgedwongen, dient kort te worden stilgestaan bij de vraag wanneer een verwerking "nieuw" is, in de zin dat de overgangsregeling geldend voor "bestaande" verwerkingen niet van toepassing is.

Wanneer een persoon of vereniging überhaupt slechts persoonsgegevens begint te verwerken na de datum van inwerkingtreding van een welbepaald artikel van de wet, stelt zich uiteraard geen probleem. De verwerking zal niet als een bestaande verwerking kunnen worden beschouwd, en de overgangsregeling is dus niet van toepassing. De voorschriften van de wet die vóór het opstarten van de verwerking reeds in werking zijn getreden, moeten onmiddellijk worden nageleefd.

Problemen kunnen zich evenwel stellen met verwerkingen die reeds bestaan op het ogenblik van de inwerkingtreding van een bepaald artikel waarvoor een overgangstermijn is voorzien, en die korte tijd nadien aan wijzigingen onderhevig zijn, zoals een uitbreiding van de verwerkte gegevens, van het soort uitgevoerde bewerkingen of van de doeleinden van de verwerking. Ontstaat door deze aanpassingen dan een nieuwe verwerking, waarop de reeds in werking getreden bepalingen dan onmiddellijk van toepassing zijn, en waarvoor geen beroep meer kan worden gedaan op de overgangsregeling ?

⁴⁵ Het koninklijk besluit nr. 1 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van de bepalingen van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, B.S., 18 maart 1993, 5816, en het koninklijk besluit nr. 2 van 28 februari 1993 tot vaststelling van de termijn binnen welke een houder van een bestand zich moet schikken naar de bepalingen van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot de verwerkingen die op het tijdstip van de inwerkingtreding bestaan, B.S., 18 maart 1993, 5817.

Vooraf weze duidelijk gesteld dat de inhoudelijke relevantie van de vraag relatief beperkt is: hoogstens worden een aantal verplichtingen 9 maanden later van kracht. Niettemin kan de niet-tijdige naleving van bepaalde verplichtingen aanleiding geven tot vrij strenge strafsancities, zodat de praktische gevolgen van een verkeerde beoordeling van de nieuwigheidsgraad van een verwerking aanzienlijk kunnen zijn.

De vraag naar het onderscheid tussen een nieuwe en een bestaande verwerking hangt samen met de meer fundamentele, in punt 0. besproken kwestie, die erin bestaat te weten wanneer er in de zin van de wet dient te worden gesproken over één, dan wel over meerdere verwerkingen. Hoe ruimer het begrip verwerking wordt geïnterpreteerd, hoe minder snel er immers bij de aanpassing van een verwerking sprake zal zijn van een nieuwe verwerking.

Op basis van de standpunten m.b.t. deze problematiek ingenomen door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer in de twee adviezen die ze uitbracht m.b.t. de wet, toen deze nog in ontwerpvorm was⁴⁶, mag worden aangenomen dat wanneer de aangebrachte aanpassingen relatief onaanzienlijk zijn en volledig in de lijn liggen van de doeleinden van de bestaande verwerking, geen sprake is van een nieuwe verwerking. Leiden de wijzigingen van een verwerking tot een verandering in de doeleinden of zijn ze fundamenteel, is het voorzichtig de verwerking als een nieuwe verwerking te beschouwen. In elk geval mag worden verwacht dat streng zal worden opgetreden tegen wetsvermijding door nog snel vóór de inwerkingtreding van bepaalde artikelen wat fictieve verwerkingen uit te denken, en achteraf te veinzen dat het bestaande verwerkingen betrof.

2.4.3. SCHEMATISCHE TIJDSTABEL

Hieronder wordt in een samenvattende tijdstabel een schematisch overzicht geboden van de data vanaf wanneer de onderscheiden bepalingen concreet dienen te worden nageleefd. Voor de duidelijkheid worden in de tabel beide hogervermelde koninklijke besluiten samen behandeld, zonder onderscheid of het gaat om de eigenlijke inwerkingtreding van een bepaling, dan wel om het aflopen van een regularisatietermijn⁴⁷.

Datum	Bepalingen die dienen te worden nageleefd
1 april 1993	artikelen 1 tot en met 3 (begripsomschrijvingen en toepassingsgebied) artikel 5 (doelmatigheidsbeginsel) voor nieuwe verwerkingen artikel 16, § 1,1° (opmaken van een beschrijvende staat van elke geautomatiseerde verwerking) voor nieuwe verwerkingen

⁴⁶ Zie Gedr. St., Kamer, B.Z. 1991-1992, 413/12, 80-81 en Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 121.

⁴⁷ Voor een overzicht van de belangrijkste gevolgen van deze tijdstabel voor de houders van bestanden en/of voor de geregistreerden, zie ROBBEN, F., "Kalender m.b.t. de inwerkingtreding van de Belgische privacywet", Computerrecht, 1993, 96-97.

Datum	Bepalingen die dienen te worden nageleefd
	artikelen 21 en 22 (mogelijkheid tot regeling van onderlinge verbindingen van verwerkingen en grensoverschrijdend gegevensverkeer) artikelen 23 tot en met 37⁴⁸ (werking van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer) artikelen 40 tot en met 43 (bepaalde strafbepalingen) artikel 44 (mogelijkheid tot het stellen van regels voor de toepassing van de wetsbepalingen op specifieke sectoren) artikel 45 (vernietingsplicht van verwerkingen in oorlogstijd of bij bezettingen van het grondgebied) artikelen 48, 49 en 51 (opheffing van bepaalde artikelen in andere wetten) artikel 52 (inwerkingtreding)
1 september 1993	artikel 4 (verplichting tot informatieverstrekking bij inzameling van gegevens bij de betrokkene) artikel 6, 7, eerste tot derde lid en 8 (beperkingen m.b.t. tot de verwerking van gevoelige, medische en gerechtelijke gegevens) voor nieuwe verwerkingen artikel 9 (verplichting tot kennisgeving aan de betrokkene van de eerste registratie van persoonsgegevens in een verwerking) voor nieuwe verwerkingen artikelen 10 tot en met 15 (recht op toegang, verbetering en uitwissing van gegevens) artikel 16, § 1, 3° (kwaliteitsbeginsel) artikelen 46 en 47 (aanpassing van bepalingen uit het gerechtelijk wetboek) artikel 50 (opheffing van bepaalde artikelen in andere wetten)

⁴⁸ Met uitzondering van artikel 34, tweede lid, dat bepaalt dat de bijdrage betaald door de houder van een bestand bij de aangifte van een geautomatiseerde verwerking door de rekenplichtige van de Commissie wordt gestort op een speciaal daartoe geopend artikel van de Rijksmiddelenbegroting. Deze bepaling treedt in werking op 1 maart 1994, datum waarop voor nieuwe verwerkingen de aangifteplicht in werking treedt, en waarop dus de eerste bijdrage zullen worden geïnd.

Datum	Bepalingen die dienen te worden nageleefd
1 oktober 1993	artikel 5 (doelmatigheidsbeginsel) voor verwerkingen bestaande op 1 april 1993
1 januari 1994	artikel 16, § 1, 1° (opmaken van een beschrijvende staat van elke geautomatiseerde verwerking) voor verwerkingen bestaande op 1 april 1993
1 maart 1994	artikel 16, § 1, 2° (controle op de conformiteit van geautomatiseerde verwerkingen met de gegevens vermeld in de aangifte) artikel 17 (verplichting tot voorafgaande aangifte van verwerkingen) voor nieuwe verwerkingen artikel 18, vierde lid (verplichting tot vermelding van het identificatienummer van een verwerking op elk geproduceerd document) voor nieuwe verwerkingen artikelen 18, eerste tot derde lid, 19, 20 en 34, tweede lid (register van de verwerkingen bijgehouden door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer)
1 juni 1994	artikelen 6, 7, eerste tot derde lid en 8 (beperkingen m.b.t. de verwerking van gevoelige, medische en gerechtelijke gegevens) voor verwerkingen bestaande op 1 september 1993 artikel 9 (verplichting tot kennisgeving aan de betrokkene van de eerste registratie van persoonsgegevens in een verwerking) voor verwerkingen bestaande op 1 september 1993
1 september 1994	artikel 7, vierde en vijfde lid (beperking van de mogelijkheid tot mededeling van medische gegevens) voor nieuwe verwerkingen artikel 16, § 1, 4° en 5°, § 2 en 3 (verplichting van de houder tot toegangscontrole en beveiliging van de verwerkingen)
1 december 1994	artikel 17 (verplichting tot voorafgaande aangifte van verwerkingen) voor verwerkingen bestaande op 1 maart 1994
1 juni 1995	artikel 7, vierde en vijfde lid (beperking van de mogelijkheid tot mededeling van medische gegevens) voor verwerkingen bestaande op 1 september 1994

De strafbepalingen vermeld in artikelen 38 en 39 worden van kracht op de dag van inwerkingtreding van de artikelen waarvan ze de schending sanctioneren.

Artikel 18, vierde lid (verplichting tot vermelding van het identificatienummer van een verwerking op elk geproduceerd document) treedt voor verwerkingen bestaande op 1 maart 1994 in werking 3 maanden na de toekenning, door de Commissie van de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, van een identificatienummer aan de verwerking in het door haar bijgehouden register.

3. BEGRIPSDEFINITIES

3.1. DE GEVOELIGE GEGEVENS ONDERWORPEN AAN BIJKOMENDE BESCHERMINGSMATREGELEN KRACHTENS DE ARTIKELN 6 EN 8

Krachtens de artikelen 6 en 8 van de wet wordt de verwerking van bepaalde soorten gevoelige gegevens, andere dan medische gegevens (zie hiervoor punt 0.), aan stricte voorwaarden onderworpen. Is aan de gestelde toelaatbaarheidsvereisten niet voldaan, dan geldt een verwerkingsverbod.

De gevoelige gegevens bedoeld in artikel 6 betreffen persoonsgegevens m.b.t. het ras, de etnische afstamming, het seksueel gedrag, de overtuiging of activiteit op politiek, levensbeschouwelijk of godsdienstig gebied en het lidmaatschap van een vakbond of ziekenfonds. Het begrip "etnisch" verwijst niet alleen naar de volkenkunde, maar ook naar een cultureel criterium: zo vormen de zigeuners bijvoorbeeld een "etnie"⁴⁹.

Artikel 8 voorziet in stricte verwerkingsvoorwaarden voor een aantal gegevens die betrekking hebben op geschillen voorgelegd aan de hoven en rechtbanken, misdrijven, uitgesproken straffen, detenties en allerhande ontzettingen⁵⁰.

Op het lidmaatschap van een vakbond of ziekenfonds na, wordt in de wet aldus grosso modo de opsomming van gevoelige gegevens uit artikel 6 van het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa overgenomen. Gelet op de verzuiling, wordt het lidmaatschap van dergelijke instellingen in de wet op zich beschouwd als een uiting van de politieke of levensbeschouwelijke overtuiging.

⁴⁹ Gedr. St., Senaat, B.Z. 1991-1992, 445-2, 88.

⁵⁰ Meer bepaald betreft het persoonsgegevens m.b.t. volgende aangelegenheden:

- de geschillen voorgelegd aan de hoven, rechtbanken of de administratieve rechtscolleges;
- de misdrijven waarvan een persoon wordt verdacht of waarin hij is betrokken;
- de misdrijven waarvoor een persoon is veroordeeld en de straffen die tegen hem zijn uitgesproken;
- de detenties en de terbeschikkingstellingen van de Regering krachtens bepaalde artikelen van de Landloperijwet, het Strafwetboek en de Vreemdelingenwet;
- de interneringsmaatregelen en terbeschikkingstellingen van de Regering krachtens de Wet Bescherming Maatschappij;
- de beslissingen inzake voorlopige hechtenis;
- de verzoeken tot betaling van een geldsom met het oog op het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven;
- de maatregelen genomen tegen minderjarigen op grond van de Jeugdbeschermingswet;
- de ontzettingen uit de ouderlijke macht en de maatregelen voor opvoedingsbijstand uitgesproken in uitvoering van de Jeugdbeschermingswet;
- de gratiebesluiten en de maatregelen inzake uitwissing van veroordelingen of herstel in eer en rechten;
- de besluiten die de voorwaardelijke invrijheidstelling gelasten;
- de wegzendingen uit het leger, uit de politie, uit de rijkswacht of uit de dienst gewetensbezwaarden;
- de vervallenverklaringen of ontzettingen uitgesproken door hoven of rechtbanken of geldend t.a.v. veroordeelde personen;
- de opschorting van de uitspraak van veroordeling in uitvoering van de Probatiwet;
- de maatregelen genomen ten aanzien van geesteszieken op grond van de Geestesziekenwet;
- andere maatregelen of sancties die m.b.t. een persoon zijn uitgesproken, aan te duiden bij koninklijk besluit.

3.2. HET BEGRIP "MEDISCHE PERSOONSgegevens"

Ook voor medische persoonsgegevens geldt een bijzondere beschermingsregeling, die echter soepeler is dan deze voor de in het vorige punt beschreven gevoelige gegevens. Krachtens 7, eerste lid dienen als "medische persoonsgegevens" te worden beschouwd, persoonsgegevens "waaruit informatie kan worden afgeleid omtrent de vroegere, huidige of toekomstige fysieke of psychische gezondheids-toestand, met uitzondering van de louter administratieve of boekhoudkundige gegevens betreffende de geneeskundige behandeling of verzorging".

Deze definitie werd overgenomen uit de Kruispuntbankwet⁵¹. Het Toezichtscomité ingesteld bij deze wet, waarvan de Voorzitter en één lid van rechtswege lid zijn van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, kreeg reeds de gelegenheid te preciseren welke medische gegevens als louter administratief of boekhoudkundig mogen worden beschouwd, en dus niet onderhevig zijn aan het bijzonder beschermingsregime⁵². Als dusdanig worden bijvoorbeeld bestempeld, de woonplaats van een persoon (ook als daaruit bijvoorbeeld kan worden afgeleid dat hij in een psychiatrische instelling verblijft), de aanduiding dat een persoon een dossier heeft bij een instelling van sociale zekerheid zoals het Fonds voor Beroepsziekten of het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering, of de graad van economische arbeidsongeschiktheid. De medische verslagen die de graad van medische arbeidsongeschiktheid motiveren, de aanvragen tot terugbetaling van medische diensten of prestaties, en, in het algemeen, alle persoonsgegevens die betrekking hebben op medische symptomen, diagnoses, behandelingen of prognoses, worden daarentegen wel als medisch persoonsgegeven beschouwd. M.b.t. nomenclatuurcodes neemt het Toezichtscomité een aarzelende houding aan. Hoewel deze codes op zich louter administratieve of boekhoudkundige doeleinden dienen, kan uit een aantal ervan toch medische informatie worden afgeleid. Voorzichtigheidshalve worden alle codes daarom als medisch persoonsgegeven beschouwd.

3.3. HET BEGRIP "PERSOONLIJKE LEVENSSFEER"

De notie "persoonlijke levenssfeer" wordt in het ontwerp niet nader gedefinieerd. De wet reguleert overigens slechts één mogelijke bedreiging van de persoonlijke levenssfeer, namelijk deze uitgaande van gegevensverwerking. Andere intrusies in de persoonlijke levenssfeer, zoals het afluisteren of bespieden, het schenden van het briefgeheim, het betreden van persoonlijke eigendommen, bepaald politieel optreden, ... worden hierdoor niet geregeld. Sommige ervan zijn reeds in min of meerdere mate gereguleerd. Voor andere aspecten stelt de memorie van toelichting op korte termijn regeringsinitiatieven in het verschieft⁵³.

De wetgever vond het niet wenselijk voor één bepaald facet van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een specifieke definitie van dit begrip in de wet in te schrijven. Onderzoek van

⁵¹ Zie het artikel 2, eerste lid, 7° van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de sociale zekerheid, *B.S.*, 22 februari 1990, 3289.

⁵² TOEZICHTSCOMITE BIJ DE KRUISPUNTBANK VAN DE SOCIALE ZEKERHEID, *Activiteitenverslag 1992. Het privé-leven aan het kruispunt van de informatica*, Brussel, 1992, 34-36.

⁵³ *Gedr. St.*, Kamer, 1990-91, 1610/1, 2.

buitenlandse en internationale wetteksten en van de rechtsleer zetten deze visie kracht bij. Het wordt aan de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en aan de rechter overgelaten, om in het licht van het heersend maatschappelijk waardengevoel, na te gaan of de persoonlijke levenssfeer van een natuurlijk persoon al dan niet wordt bedreigd door bepaalde handelingen op het vlak van de gegevensverwerking. Uit de rechten en verplichtingen vervat in de wet kan in elk geval worden afgeleid dat de notie "persoonlijke levenssfeer" niet mag worden beperkt tot de vrij beperkende inhoud die hieraan door zijn grondleggers op het einde van de vorige eeuw werd gegeven: het recht om gerust te worden gelaten⁵⁴.

4. BESLUIT

De wet streeft naar een bescherming van de burger ten aanzien van de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens en het manueel omgaan met bestanden van dergelijke gegevens, ongeacht of de verwerkende instantie behoort tot de openbare of de privé-sector. Daarmee is het toepassingsgebied van de Belgische wet, samen met de Franse, het ruimste van Europa, en wordt nauw aangesloten bij de ontwerprichtlijn van de Europese Gemeenschap inzake privacybescherming t.a.v. gegevensverwerking⁵⁵.

Niettegenstaande een inspanning werd geleverd om het toepassingsgebied en een aantal basisnoties nauwkeurig te bepalen, zijn een aantal definities ambigu. Zo verdient de tekst van de wet te worden verduidelijkt wat betreft de omschrijving van noties als "geautomatiseerde verwerking", "houden van een manueel bestand" of "houder van een bestand", of de omschrijving van het toepassingsgebied *ratione loci* voor geautomatiseerde verwerkingen. Hoger werden hieromtrent suggesties gedaan.

Noodgedwongen blijven de begripsomschrijvingen sowieso vrij algemeen en worden enkel de basiselementen aangereikt voor de concrete invulling van de begrippen, die zal moeten geschieden door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en door de hoven en rechtbanken. Het is immers onmogelijk in een beginselenwet al te zeer in te spelen op eigenheden van de diverse concrete verwerkingsomgevingen. Artikel 44 van de wet voorziet evenwel in de mogelijkheid om de toepassing van de beschermingsbeginselen bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit nader te regelen voor de diverse maatschappelijke sectoren. Misschien kunnen ook bepaalde begrippen in dergelijke regelingen concreter worden uitgeklaard.

⁵⁴ Het begrip "persoonlijke levenssfeer", in het Engels "privacy", is in juridibus van angelsaksische oorsprong. In 1888 gewaagt T. COOLEY van het bestaan van een recht genaamd "a right of complete immunity: to be let alone". Als grondleggers van de rechtsbescherming van de persoonlijke levenssfeer worden evenwel de advocaten S.D. WARREN en L.D. BRANDEIS beschouwd, auteurs van een artikel "The right to privacy" dat in 1890 werd gepubliceerd in de Harvard Law Review naar aanleiding van een aantal indiscreties in de pers over het privé-leven van S.D. WARREN.

⁵⁵ Gewijzigd voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de behandeling van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, Publicatieblad E.G., 27 november 1992, nr. C 311, 30.